

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/17/2024
Identifikačné číslo spisu:	1393898900
Dátum vydania rozhodnutia:	30.09.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Valentová
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1393898900.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 2/ H. E., narodeného XX. J. XXXX, Y. E., M. XX, 3/ T. E., narodeného XX. H. XXXX, U., Ul. 1. J., 4/ K. E., narodenej XX. K. XXXX, U., J. XX, zastúpených splnomocnenkyňou POLÁČEK & PARTNERS s.r.o., Bratislava, Hurbanovo nám. 1, IČO: 50568124, proti žalovaným 1/ W. Q., narodenej XX. H. XXXX, Y. E., M. XX, 2/ K. D., narodenej XX. H. XXXX, U., I. 1, 3/ R. Q., narodenému XX. G. XXXX, Y. E., R. XX, 4/ J. Q., narodenému XX. H. XXXX, T., N., B. Y. X/X/X, zastúpeného advokátkou JUDr. Janou Ondrášikovou, Levice, Bernolákova 12, o vyrovnanie dedičských podielov, v súčasnosti vedenom na Mestskom súde Bratislava IV. pod sp. zn. B3-10C/162/1993 (pôvodne vedenom na Okresnom súde Bratislava III. pod sp. zn. 10C/162/1993), o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 30. marca 2023 sp. zn. 10Co/51/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalovaní majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava III. - v súčasnosti Mestský súd Bratislava IV. (ďalej aj „prvoinštančný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 13. júna 2013, č. k. 10C/162/1993-458, rozhodol tak, že žalobu žalobcov, ktorou sa domáhali vyrovnania dedičských podielov po nebohej H. E. vo vzťahu k nehnuteľnostiam bližšie špecifikovaných v žalobe, zamietla (výrok I.), žalovaným 1/ až 3/ nárok na náhradu trov konania nepriznal (výrok II.) a zároveň uložil žalobcom povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalovanému 4/ trovy konania vo výške 1.046,53 eura (výrok III.).

1.1. Vychádzajúc z ustanovení § 13, § 14 ods. 1 a 2, § 15 ods. 2 a 4, § 16 ods. 3, § 18 ods. 2 zákona č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam v znení účinnom do 31. augusta 1995 (ďalej aj ako „zákon č. 293/1992 Zb.“), § 39 ods. 2 zákona č. 95/1963 Zb. o štátnom notárstve a o konaní pred štátnym notárstvom (ďalej aj ako „zákon č. 95/1963 Zb.“), § 24 ods. 1 zákona č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom (ďalej aj ako „zákon

č. 180/1995 Z. z."), § 460, § 473 ods. 1, § 482 ods. 1 a 2 a § 483 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“ alebo „OZ“) a na základe vykonaného dokazovania, po podrobnom vysvetlení účelu zákona č. 293/1992 Zb. a za súčasného zohľadnenia judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) dospel k záveru, že k uzavretiu dedičskej dohody nedošlo z právneho dôvodu, že platil zákaz drobenia pôdy, preto právnenému predchodcovi žalobcov 1/ až 4/ H. E. nemožno priznať na základe dedičského rozhodnutia a skutkových okolností, ktoré formovali obsah dohody dedičov o vyporiadaní dedičstva po poručiteľke H. E. právne postavenie oprávnenej osoby podľa § 14 ods. 1 zák. č. 293/1992 Zb. Keďže toto právo právnenému predchodcovi žalobcov podľa súdu prvej inštancie vôbec nevzniklo, nemožno úspešne toto právo priznať po jeho smrti ani žalobcom 1/ až 4/, v zmysle čoho nie sú aktívne vecne legitimovaní k podanej žalobe. So zreteľom na to, že žalobcovia nepreukázali právny základ uplatneného nároku voči žalovaným, návrh zamietol v celom rozsahu ako nedôvodný, a s ostatnými spornými okolnosťami prejednávanej veci, ďalšími námietkami strán a vyhodnocovaním ďalších dôkazov sa už nezaoberal.

1.2. V odôvodnení okrem iného poukázal, že v konaní mal za preukázané, že dedičstvo po poručiteľke bolo prejednané a potvrdené podľa § 39 ods. 2 Notárskeho poriadku rozhodnutím Štátneho notárstva Bratislava - vidiek z 21. septembra 1972 sp. zn. D XXX/XX, a to na základe právoplatnej dohody dedičov zo zákona (detí poručiteľky), H. E. [pôvodný žalobca 1/, žalobcovia 1/ až 4/ sú jeho právnymi nástupcami], H. Q. [žalovaní 1/ až 4/ sú jej právnymi nástupcami], a G. Q. [pôvodná žalobkyňa 2/ - po jej smrti zobrali jej právní nástupcovia žalobu späť], ktorou si medzi sebou vyporiadali zákonné nároky titulom dedenia k celému majetku poručiteľky tak, že právny predchodca žalobcov H. E. nadobudol v rozhodnutí bližšie špecifikované pozemky v celosti v intraviláne obce Y. E. v hodnote 5.025 Kčs, H. Q., právna predchodkyňa žalovaných, nadobudla poľnohospodársku pôdu združenú v JRD a užívanú JRD v hodnote 12.000 Kčs, a G. Q. na základe tejto dohody dedičov nežiadala výplatu svojho zákonného podielu ako ustupujúca dedička ani od H. E. a ani od H. Q.. Poukázal na to, že v žiadnej zo zápisníc Štátneho notárstva Bratislava - vidiek tvoriacich spis sp. zn. D XXX/XX sa necituje právny predpis alebo usmernenie zo strany konajúceho štátneho notárstva o nedeliteľnosti poľnohospodárskej pôdy v užívaní JRD, ktorým poučením, resp. zákonným obmedzením mohol byť determinovaný obsah dedičmi uzavretej dohody. Rozhodnutím príslušného štátneho notárstva bola táto dohoda dedičov schválená, keďže svojím obsahom nebola v rozpore so zákonom a neodporovala záujmom spoločnosti, pričom na jej základe bolo následne potvrdené nadobudnutie dedičstva po poručiteľke, H. E. a H. Q..

1.3. Súd prvej inštancie v rámci svojej úvahy, poukazujúc i na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/93/94, v podstatnom uviedol, že z ust. § 13 zákona č. 293/1992 Zb. jednoznačne vyplynulo, že muselo ísť len o poľnohospodárske alebo lesné pozemky, ktoré v čase smrti poručiteľa boli v užívaní socialistickej organizácie podľa osobitných predpisov a pre uplatnenie tohto nároku sa vyžaduje, aby v dôsledku vyporiadania dedičstva podľa doterajších predpisov sa nadobúdateľom predmetných pozemkov stal iba jeden, resp. niektorý z dedičov, a že tento spôsob vyporiadania, ktorého príčinou bola okolnosť, že poľnohospodársky alebo lesný pozemok v čase smrti poručiteľa užívala socialistická organizácia, mal za následok zníženie podielov ostatných dedičov, prípadne ich celkové opomenutie. Zaujal preto právny názor, že nárok na vyrovnanie dedičských podielov podľa § 13 príslušného zákona môžu uplatniť aj takí dedičia, ktorí v pôvodnom dedičskom konaní uzavreli dohodu o vyporiadaní dedičstva, pričom dôvodnosť tohto nároku však treba posudzovať individuálne, so zreteľom na všetky okolnosti, ktoré predchádzali uzavretiu dedičskej dohody. Pritom zdôraznil, že ak vôľa účastníkov smerujúca k jej uzavretiu bola formovaná výlučne pod vplyvom poučenia štátneho notárstva o nedrobiteľnosti poľnohospodárskej a lesnej pôdy podľa doterajších predpisov, nárok bude zrejme dôvodný.

1.4. Mal za to, že dohoda dedičov spĺňala všetky zákonom vymedzené formálne a obsahové náležitosti pre jej platnosť. V tejto súvislosti zdôraznil, že vyporiadanie dedičstva prednostne dohodou dedičov pripúšťal nielen v tom čase platný Notársky poriadok, ale aj v tom čase platné znenie § 482 ods. 1 OZ. K tomu, aby došlo k platnému uzavretiu dohody o vyporiadaní dedičstva zákon však vyžadoval, aby ju uzavreli všetci dedičia povolaní dedič, čo v prejednávanej veci splnené bolo, pretože nesúhlas čo i len jedného z dedičov mal za následok, že k vzniku dohody nedošlo. Uviedol, že dedičia neboli pri uzatváraní dohody nijak obmedzovaní okrem toho, že dohoda nemohla odporovať zákonu alebo záujmom spoločnosti a mohli sa odchýliť od svojich zákonných podielov nadobudnutých smrťou poručiteľky, a teda im nič nebránilo v tom, aby sa dohodou odchýlili od svojho zákonného dedičského podielu, ani v tom, aby dedička G. Q. nedostala nič, pričom rovnako nič nebránilo právnenému predchodcovi žalobcov,

aby na základe dohody dostal menej, než robil jeho zákonný podiel vo výške jednej tretiny z hodnoty dedičstva. Súd prvej inštancie ustálil, že aj zákonná podmienka, že obsah dohody sa týkal všetkého majetku zahrnutého do súpisu aktív a pasív dedičstva, bola splnená, a neplatnou ju nerobila ani skutočnosť, že dedičia H. E. a G. Q. neprejavili v dohode vôľu požadovať proti dedičke H. Q. výplatu svojej časti dedičského podielu peňažnou sumou. Dohoda dedičov vyžadovala pre svoju platnosť jej schválenie podľa § 39 ods. 2 Notárskeho poriadku, čo bolo v konaní taktiež preukázané. Poukázal na to, že v žiadnej zo zápisníc príslušného štátneho notárstva sa necituje právny predpis alebo usmernenie zo strany konajúceho štátneho notárstva voči dedičom pri prejednávaní dedičstva po poručiteľke o nedeliteľnosti poľnohospodárskej pôdy v užívaní JRD, ktorými mohol byť ovplyvnený obsah dohody uzavretej dedičmi. Vyhodnotil i s poukazom na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/41/1996, že z vykonaného dokazovania nevyplývalo žiadne spochybnenie, že vôľa všetkých dedičov pri uzatváraní dohody o vyporiadaní dedičstva nebola urobená slobodne, ale pod vplyvom potrieb spoločnosti na zabezpečenie čo najlepších podmienok poľnohospodárskej výroby pri dedení pôdy v užívaní JRD, v dôsledku ktorého by tento právny úkon neurobil primárne právny predchodca žalobcov. Z vykonaného dokazovania, ako aj z vyjadrenia právnej zástupkyne žalovaného 4/, ktoré žalobcovia nespороvali, mal za preukázané, že pohnútkou pri uzatváraní dohody zo strany právneho predchodcu žalobcov bol jeho deklarovaný záujem získať do vlastníctva po poručiteľke pozemky v zastavanej časti obce, na ktorých mal spoločne s manželkou postavený rodinný dom.

1.5. Prvoinštančný súd v nadväznosti na uvedené skonštatoval, že vyrovnať dedičské podiely podľa ust. § 13 až § 17 zák. č. 293/1992 Zb. možno za splnenia všetkých zákonných predpokladov vtedy, ak zároveň k vyporiadaniu dedičstva došlo v období od 25. februára 1948 do účinnosti zákona č. 293/1992 Zb., čo v prejednáwanej veci splnené bolo, pričom pre použitie štvrtej časti tohto zákona nepostačuje samotné opomenutie dediča alebo zníženie dedičského podielu, ak táto majetková krivda nevyplýva práve zo skutočnosti, že poľnohospodárske pozemky boli v užívaní soc. organizácie podľa osobitných predpisov. Vyhodnotil, že vykonaným dokazovaním nebolo preukázané splnenie zákonnej podmienky, že pri vyporiadaní dedičstva podľa vtedajších predpisov došlo k nadobudnutiu všetkých poľnohospodárskych pozemkov vo vlastníctve poručiteľky dedičkou H. Q. len preto, že išlo o pozemky v užívaní socialistickej organizácie, v dôsledku čoho bol zákonný dedičský podiel H. E. znížený. V tejto súvislosti tiež uviedol, že sporným bolo, či bol obsah dedičskej dohody formovaný výlučne pod vplyvom poučenia štátneho notárstva o nedrobiteľnosti poľnohospodárskej pôdy podľa doterajších predpisov, dôsledkom čoho nadobudla všetku poľnohospodársku pôdu v hodnote 12.000,- Kčs právna predchodkyňa žalovaných bez povinnosti výplaty ostatných dedičov z ich dedičských podielov, pričom právny predchodca žalobcov síce podľa dohody nadobudol do svojho vlastníctva ostatné pozemky, neužívané socialistickou organizáciou, avšak v nižšej hodnote ako jeho zákonný dedičský podiel.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj ako „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov rozsudkom z 30. marca 2023, č. k. 10Co/51/2022-725, rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil v zmysle § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) ako vecne správny (výrok I.). O trovách konania rozhodol tak, že žalovaným 1/ až 3/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal (výrok II.) a žalovanému 4/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania priznal v plnom rozsahu (výrok III.).

2.1. Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia poukázal, že na odvolanie žalobcov odvolací súd rozhodol rozsudkom z 28. marca 2018 sp. zn. 4Co/420/2016 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti potvrdil, keď ustálil, že predmetom odvolacieho prieskumu bolo odvolaním napadnuté rozhodnutie o zamietnutí nároku uplatneného pôvodnými žalobkyňami 1/, 4/ a rozhodnutie o trovách konania, keďže žalobcovia 2/ a 3/, ktorí neboli v konaní zastúpení, odvolanie proti rozsudku súdu prvej inštancie nepodali, a preto nadobudol rozsudok súdu prvej inštancie v časti zamietnutia ich žalobou uplatneného nároku na vyrovnanie dedičských podielov právoplatnosť. V časti žalobkyňou 4/ podaného odvolania proti zamietnutiu pôvodnou žalobkyňou 1/ žalobou uplatneného nároku, odvolací súd vzhľadom na osvedčenie o dedičstve vyhodnotil, že právnymi nástupcami pôvodnej žalovanej sú jej dedičia, žalobcovia 2/ až 4/, ktorí vstúpili do práv pôvodnej žalobkyne 1/, pričom v prípade procesného nástupníctva hmotnoprávných nástupcov súd zo zákona pokračuje v konaní so všetkými hmotnoprávnymi nástupcami, keďže ide o nerozlučných spoločníkov v tejto časti. Avšak na dovolanie žalobcov 2/ až 4/ najvyšší súd uznesením z 21. apríla 2022 sp. zn. 7Cdo/216/2019 predmetný rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Poukázal, že dovolací súd vo vzťahu k

argumentom žalobcov neprijal žiadne meritórne závery a odvolaciemu súdu, okrem vád v postupe súvisiacom najmä s právnym zastúpením, nič nevytkol, hoci z odôvodnenia v poradí prvého rozsudku odvolacieho súdu je zrejmé a nepochybné, že závery odvolacieho súdu by boli, ak by ich odvolanie prejednal, totožné aj vo vzťahu k odvolaniu žalobcov 2/ a 3/. Dovolací súd teda zrušil rozsudok odvolacieho súdu bez akéhokoľvek právneho názoru v merite veci, ktorým by bol dovolací súd viazaný.

2.2. Skonštatoval, že vzhľadom na viazanosť rozsahom a dôvodmi odvolania v zmysle § 379 a § 380 CSP, preskúmal napadnutý rozsudok, prejednal odvolanie bez nariadenia odvolacieho pojednávania, a dospel k záveru, že odvolanie žalobcov nie je dôvodné. Mal za to, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dostatočné dokazovanie a jeho výsledky aj náležite zhodnotil, na skutkové zistenia aplikoval správne právne predpisy a z vykonaného dokazovania vyvodil správny právny záver. Svoje rozhodnutie v súlade s v čase rozhodnutia účinným ust. § 157 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“) aj veľmi podrobne a náležite odôvodnil, preto nemôže obstať tvrdenie žalobcov o nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozsudku, keď sa vysporiadal so všetkými okolnosťami, na ktorých založil svoje rozhodnutie, a ktoré boli pre posúdenie veci a rozhodnutie podstatné. Podrobne sa zaoberal tvrdeniami sporových strán, vyhodnotil, ktoré nimi tvrdené skutočnosti mal za preukázané, a ktoré nie, pričom všetky svoje závery riadne zdôvodnil. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení tiež neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť, naopak súd prvej inštancie ich náležitým spôsobom v celom súhrne posúdil.

2.3. Odvolací súd, vychádzajúc z rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/53/03, 2Cdo/95/98, ako aj z rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) z 30. júna 2004, potvrdzujúceho právny názor najvyššieho súdu, tiež zdôraznil, že základným predpokladom úspešného uplatnenia práva na vyrovnanie dedičského podielu je, že k nadobudnutiu poľnohospodárskych pozemkov poručiťelky iba jedným alebo niektorým z dedičov, a tým k zníženiu dedičského podielu ostatných dedičov v porovnaní s nadobúdateľom týchto pozemkov alebo k ich opomenutiu pri vyporiadaní dedičstva došlo len z dôvodu, že išlo o pozemky v užívaní socialistickej organizácie podľa osobitných predpisov. To znamená, že majetková krivda niektorého z dedičov musela byť v príčinnej súvislosti práve a len so skutočnosťou, že išlo o pozemky v užívaní socialistickej organizácie podľa osobitných predpisov. Ak síce pri vyporiadaní dedičstva nadobudol poľnohospodárske pozemky poručiťelka len jeden z dedičov, ale z iných dôvodov, ust. § 13 zákona č. 293/1992 Zb. nie je možné na vec vzťahovať. V posudzovanej veci nebola preukázaná skutočnosť, že H. Q. nadobudla pozemky len z dôvodu, že išlo o pozemky v užívaní socialistickej organizácie podľa osobitných predpisov, a že práve a len preto došlo k zníženiu dedičského podielu právneho predchodcu žalobcov, z čoho je potom zrejmé, že právny predchodca žalobcov nie je osobou oprávnenou podľa ust. § 14 ods. 1 zák. č. 293/1992 Zb. Preto závery súdu prvej inštancie považoval v tomto smere za správne, v súlade s doterajšou súdnou praxou a rozhodnutiami najvyšších súdnych autorít.

2.4. Vo vzťahu k námietke žalobcov ohľadom nesprávnosti aplikácie rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/93/94 na daný prípad uviedol, že súd prvej inštancie správne vychádzal z uvedenej judikatúry najvyššieho súdu, keď si osvojil záver, že nárok na vyrovnanie dedičských podielov podľa § 13 zák. č. 293/1992 Zb. môžu uplatniť aj takí dedičia, ktorí v pôvodnom dedičskom konaní uzavreli dohodu o vyporiadaní dedičstva. V tejto súvislosti i s poukazom na závery predmetného rozhodnutia dodal, že ak bola preukázaná skutočnosť, že vôľa účastníkov smerujúca k uzavretiu dohody bola formovaná výlučne pod vplyvom poučenia štátneho notárstva o nedrobiteľnosti poľnohospodárskej pôdy podľa doterajších predpisov, je namieste považovať nárok za dôvodný. Takáto situácia v posudzovanej veci nenastala. Zdôraznil, že v prejednávanej veci nebolo sporné, že dedičia uzavreli dedičskú dohodu, a že táto dohoda bola schválená štátnym notárstvom. O tom, že poľnohospodársku pôdu zdedí právna predchodkyňa žalovaných H. Q., nerozhodlo štátne notárstvo, ale samotní dedičia, ktorí sa predsa takto dohodli.

2.5. Ďalej dôvodil, že súd prvej inštancie správne skúmal, či z dedičského spisu, so zápisnic alebo rozhodnutia vyplýva nejaké poučenie alebo usmernenie štátneho notárstva, ktorým by mohlo byť ovplyvnené rozhodovanie dedičov o obsahu dohody. Z dedičského spisu, ako správne ustálil súd prvej inštancie, žiadne takéto skutočnosti nevyplývajú, a žalobcovia taktiež ničím, teda žiadnym dôkazom nepreukázali, že dedičskú dohodu neuzatvorili slobodne, vážne a náklade svojho rozhodnutia a vôle. Pripomenul, že dedičia navyše vôbec neboli povinní uzavrieť dedičskú dohodu, v takom prípade by rozhodlo štátne notárstvo. Ak sa však sami rozhodli dedičskú dohodu s konkrétnym obsahom uzavrieť,

nie je namieste ich slobodné rozhodnutie spochybňovať, jedine, že by bol v konaní žalobcami preukázaný opak, čo nie je prípad prejednávanej veci, v ktorej žalobcovia neprodukovali žiadny, teda ani jeden dôkaz na preukázanie ich tvrdení.

2.6. Mal za to, že žalobcovia v konaní neunesli dôkazné bremeno preukázania tvrdení, keď len poukázali na vtedajší režim a z toho plynúce závery žalobcov, a to bez predloženia akýchkoľvek dôkazov. Skutočnosť, že notári mali podľa ich usmernenia na dedičov nejakým spôsobom pôsobiť, automaticky neznamena, že práve tak tomu bolo i v posudzovanej veci, v ktorej dedičia uzavreli dedičskú dohodu, pričom žiadny vplyv štátneho notárstva zo strany žalobcov preukázaný nebol. Odvolací súd poukázal, že je potrebné si uvedomiť, že v posudzovanom prípade nedošlo k rozhodnutiu štátneho notárstva, ale k dohode dedičov, a to na základe vykonaného dokazovania bez preukázaných vplyvov na ich vôľu dohodnúť sa spôsobom, ktorý je zaznamenaný v ich dohode. Tvrdenie o údajnej vedomosti dedičov o zákone č. 139/1947 Zb., ako i tvrdenie, že tento zákon v tom čase platil, považoval za účelové, pretože predmetný zákon platil len do 31. marca 1964 a bol zrušený Občianskym zákonníkom, teda v čase uzavretia dedičskej dohody už viac ako sedem rokov neplatil. Vo zvyšku odvolací súd vyhodnotil tvrdenie žalobcov ako ničím nepodložené, pretože v konaní nebolo preukázané, že dedičia boli so zreteľom na platné zákony a spoločenský poriadok prinútení uzavrieť dedičskú dohodu.

2.7. Odvolací súd v nadväznosti na námietku týkajúcu sa pohnútky právneho predchodcu žalobcov uviedol, že súd prvej inštancie išiel vo svojich úvahách nad rámec potrebného odôvodnenia jeho rozhodnutia, pretože nie je dôležité, aká bola pohnútkou H. E. uzavrieť dedičskú dohodu. Rozhodujúcou v spore bola skutočnosť, že žalobcovia žiadnym relevantným dôkazom nepreukázali, že právna predchodkyňa žalovaných H. Q. nadobudla pozemky len z dôvodu, že išlo o pozemky v užívaní socialistickej organizácie podľa osobitných predpisov, a že práve preto došlo k zníženiu dedičského podielu ich právneho predchodcu.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovali z § 420 písm. f) CSP, ako i z § 421 ods. 1 písm. b) CSP, žiadajúc, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spolu s rozhodnutím súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil prvoinštančnému súdu na ďalšie konanie. Pokiaľ by sa dovolací súd nestotožnil so spoločným zrušením oboch rozhodnutí, alternatívne žiadal, aby zrušil iba napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.1. Po rekapitulácii podstatného skutkového stavu v danej veci žalobcovia namietali vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP spočívajúcu v nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozhodnutia, keď odvolací súd, rovnako ako súd prvej inštancie, bezdôvodne neprihliadol na komplexné vyjadrenie žalobcov, v ktorom okrem iného zhrnuli podstatnú argumentáciu pre konanie, ako aj ich právne posúdenie predmetnej veci. Poukázali, že odvolací súd sa vôbec nezaoberal rozhodujúcou argumentáciou žalobcov ohľadom vplyvu ustanovenia § 40 Notárskeho poriadku na vyporiadanie dedičstva v rozhodnom čase, t. j. v čase uzatvorenia dedičskej dohody po smrti poručiťky či perzekvovania, nečlenstva H. Q. v JRD, ktoré majú podľa nich zásadný význam pre správne posúdenie danej veci. Zároveň zdôraznili, že z odôvodnenia rozhodnutí súdov nižšej inštancie nemožno vyvodit' ani to, na základe čoho mali súdy za preukázané, že samotná neexistencia citácie príslušného predpisu alebo upozornenia na zákaz drobenia poľnohospodárskej pôdy je dostatočným dôvodom ku konštatovaniu, že dedičská dohoda nebola ovplyvnená panujúcimi spoločenskými a právnymi pomermi, ako aj to, že výlučnou pohnútkou pri uzatváraní dohody zo strany H. E. bol jeho deklarovaný záujem získať do vlastníctva po poručiťke len pozemky v zastavanej časti obce, na ktorých mal spoločne s manželkou postavený rodinný dom. Pričom mali za to, že ich právnu argumentáciu prezentovanú vo vyjadreniach v konaní pred súdom prvej inštancie, ako i v odvolacom konaní nemožno považovať za rozšírenie odvolacích dôvodov, pre ktoré by bolo možné na ne neprihliadnuť. V uvedených súvislostiach považovali odôvodnenie rozhodnutí nižších súdov za arbitrárne a nepreskúmateľné. V rámci uvedeného dovolacieho dôvodu tiež namietali porušenie princípov rovnosti a kontradiktórnosti z dôvodu nedoručenia vyjadrenia žalovaného 4/. Podľa žalobcov tento nedostatok mohlo zhojiť samotné vysporiadanie sa odvolacieho súdu s komplexným vyjadrením žalobcov.

3.2. Nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolatelia namietali najmä v súvislosti s riešením právnej otázky či „Dovolatelia sú v ich individuálnom prípade aktívne vecne legitimovaní na podanie žaloby o vyrovnanie dedičských, a to aj s prihliadnutím na prax a zákonné

povinnosti vtedajšieho Štátneho notárstva pri vyporiadaní dedičstva ich právnych predchodcov.". Podľa žalobcov kľúčovým právnym problémom tohto sporu je neaplikovanie relevantnej právnej normy, konkrétne ustanovenia § 40 Notárskeho poriadku, a z neho vyplývajúcich zásad, čo napokon ovplyvnilo vnímanie skutkového stavu konania a právne posúdenie veci zo strany nižších súdov. V nadväznosti na nastolenú otázku pre účely dovolacieho konania vymedzili aj nasledovné otázky, ktoré možno vyabstrahovať z tejto pre spor podstatnej otázky, a to: „Vyplyva z právnej úpravy, že Štátne notárstvo muselo na dedičov autoritatívne pôsobiť, aby svoje pozemky usporiadali v súlade so zákazom drobenia pôdy (a teda, aby boli pozemky v čo najväčšom celku priradené jednému z dedičov, čím by automaticky došlo k ukráteniu na dedičskom podiele ostatných dedičov)?" ; „Má absencia poučenia štátneho notára a/alebo odkazu na zákon, z ktorého by bolo zrejmé, že dedené pozemky sa nesmeli drobiť, a že museli pripadnúť jednému z dedičov v Rozhodnutí ŠN zásadný vplyv na kvalifikáciu uzatvorenej dedičskej dohody ako štandardnej dedičskej dohody uzatvorenej bez vplyvu štátneho notárstva na jej uzatvorenie?" ; „Následne, vyplyva z právnej úpravy, že Rozhodnutie ŠN je štandardnou dedičskou dohodou?" ; „Sú Dovolatelia aktívne vecne legitimovaní na podanie žaloby podľa Zákona o úprave vlastníctva?". Poukázali, že odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s právnym posúdením dovolacích otázok súdom prvej inštancie v bodoch 16. až 20. napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré považujú za nesprávne. Dovolatelia mali, poukazujúc najmä na notársku prax a rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/93/94 za to, že v čase vyporiadania dedičských podielov po poručiteľke bol Zákon o zamedzení drobenia pôdy neúčinný, a nemohol sa ani aplikovať. Dedičstvo po poručiteľke sa začalo vyporiadať po jej smrti, t. j. dňa XX. marca XXXX, pričom predmetný zákon bol účinný iba do 31. marca 1964 a bol zrušený nástupom Občianskeho zákonníka. Preto tvrdenie súdov, že rozhodnutie štátneho notárstva nebolo založené na Zákone o zamedzení drobenia pôdy, a z tohto dôvodu nemohli žalobcovia podať žalobu, je preukázateľne nesprávne. Súd prvej inštancie ho pri posudzovaní danej veci nemal vôbec zohľadňovať a na tomto podklade zamietnuť žalobu. Vo vzťahu k absencii poučenia o zákaze drobenia pôdy v podstatnom uviedli, že i keď v rozhodnutí štátneho notárstva chýba výslovný odkaz na poučenie štátneho notára o zákaze drobenia pôdy, to ešte neznamená, že účastníci dedičského konania takto poučení neboli alebo že na nich nebol zo strany štátneho notára vyvíjaný nátlak ohľadom ideálneho spôsobu vyporiadania dedičstva. Pričom tento nátlak žalobcovia opisovali od začiatku súdneho konania, avšak konajúce súdy sa ním nijako nezaoberali. Rozhodujúca pritom bola platná právna úprava, ktorá prikazovala štátnym notárom vyporiadať dedičstvo (pozemky v JRD) v prospech štátu, a teda mnohokrát na úkor oprávnených dedičov. V súvislosti s aktívnou vecnou legitimáciou zase poukázali, vychádzajúc predovšetkým zo Zákona o úprave vlastníctva, že splnili všetky hmotnoprávne aj procesnoprávne podmienky na uplatnenie nároku, a preto nižšie súdy vykonali nesprávne právne posúdenie procesného postavenia žalobcov. Podľa dovolateľov konajúce súdy pristupovali k výkladu ust. § 13 príslušného zákona veľmi reštriktívne a nezohľadňovali pritom ďalšiu právnu úpravu, ktorá upravovala špeciálne povinnosti notára pri vysporiadaní pozemkov v JRD. Záverom upriamili pozornosť na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/44/02 (27/2004 ZSR), 1Cdo/53/03, 13Cdo/217/93, 1Cdo/2/95, 2Cdo/34/1997, 2Cdo/95/98, 2Cdo/9/99, 1Cdo/93/94, 2Cdo/45/95, 2Cdo/34/97, 4MCdo/14/2009, 5Cdo/292/2010, 5Cdo/279/2010, 6Cdo 47/2012, v ktorých sa síce venovali právnym otázkam týkajúcich sa zákona o úprave vlastníctva, avšak sa nezaoberali dopadom ustanovenia § 40 Notárskeho poriadku na vyporiadanie dedičstva, ani jeho výkladom a relevanciou pre spory podľa predmetného zákona.

4. Žalovaný 4/ sa vo svojom vyjadrení k dovolaniu nestotožnil s dovolacou argumentáciou a navrhol, aby odvolací súd podané dovolanie žalobcov z dôvodu § 420 písm. f) CSP zamietol a z dôvodu § 421 ods. 1 písm. b) CSP odmietol, a priznal žalovanému 4/ nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100%.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Žalobcovia vyvodzovali prípustnosť dovolania aj z § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7.1. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestranom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

8. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie žalobcov, že v konaní došlo k nimi tvrdenej vade zmätočnosti.

9. Žalobcovia v tejto súvislosti namietali, že (i) odvolací súd bezdôvodne neprihliadol na podstatné vyjadrenie žalobcov odvolacom konaní (ii) súd prvej inštancie ani odvolací súd nedoručili žalobcom 2/ a 3/ vyjadrenie žalovaného 4/ k odvolaniu a (iii) odvolací súd nedostatočne odôvodnil napadnuté rozhodnutie (bod 3.1.).

10. Dovolatelia argumentujú, že po zrušení pôvodného odvolacieho rozsudku podali komplexné vyjadrenie o ktorom tvrdia, že v ňom podali detailný prehľad celého konania, stanovisko k vydanému rozhodnutiu odvolacieho súdu a k výzve odvolacieho súdu na doloženie plnomocenstva a zhrnuli podstatnú právnu argumentáciu pre konanie. Dovolatelia nesúhlasia s postupom odvolacieho súdu, ktorý neprihliadol na uvedené vyjadrenie. Dovolatelia sú názoru, že ich komplexné vyjadrenie nerozširovalo odvolacie dôvody. Žalobcovia podali odvolanie podľa § 205 ods. 2 písm. h) a f) OSP a v komplexnom vyjadrení sa vyjadrovali výlučne k správne právnemu posúdeniu veci, preto mal odvolací súd na uvedenú právnu argumentáciu prihliadnuť a príp. ak s ňou nesúhlasil, mal uviesť svoje stanovisko. Ak sa odvolací súd nevysporiadal s touto ďalšou argumentáciou dovolateľov, táto skutočnosť zakladá prípustnosť dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP.

11. Odvolanie proti rozsudku odvolacieho súdu bolo podané dňa 14. novembra 2013. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 CSP, ktorý nadobudol účinnosť 01. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Zohľadňujúc vzájomnú koreláciu § 470 ods. 1 a § 470

ods. 2 CSP dovolací súd konštatuje, že nová právna úprava vychádza síce z princípu okamžitej aplikability procesnoprávných noriem, rešpektuje ale procesný účinok odvolaní podaných do 30. júna 2016, ktorý zostal zachovaný aj po 30. júni 2016. V dôsledku toho platí, že ustanovenia novej, od 01. júla 2016 účinnej právnej úpravy o odvolaní a odvolacom konaní, sa v prípade týchto odvolaní nemôžu uplatniť v plnom rozsahu hneď od uvedeného dňa v celej šírke a so všetkými dôsledkami. Úplná aplikabilita týchto ustanovení novej právnej úpravy sa uplatní až pri odvolaniach podaných od uvedeného dňa. Opačný záver by bol porušením právnej istoty a legitímnych očakávaní strán, lebo ten, kto konal na základe dôvery v platný a účinný zákon, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný (rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 36/1995).

11.1. Podľa § 204 ods. 1 O SP odvolanie sa podáva do 15 dní od doručenia rozhodnutia na súde, proti rozhodnutiu ktorého smeruje. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

11.2. Podľa § 205 ods. 3 OSP rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda a dôvody odvolania môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na odvolanie.

12. S prihliadnutím na § 470 ods. 1 CSP, podľa ktorého sa Civilný sporový poriadok vzťahuje aj na konania začaté pred jeho účinnosťou, pričom účinky úkonov vykonaných podľa predchádzajúcej právnej úpravy zostávajú zachované, je potrebné konštatovať, že samotné podanie odvolania v roku 2013 sa spravovalo ustanoveniami OSP, avšak doplnenie odvolania z roku 2022 už podliehalo režimu CSP. Preto sa pri posudzovaní prípustnosti nových skutkových tvrdení a dôkazov uplatní § 365 ods. 3 CSP, ktorý odvolaciemu súdu neumožňuje na ne prihliadať.

13. V zmysle § 365 ods. 3 CSP (právnej úpravy účinnej v čase podania vyjadrenia žalobcov z 10. októbra 2022, doručenia odvolaciemu súdu 10. októbra 2022), odvolacie dôvody a dôkazy na ich preukázanie možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.

13.1. K procesným podmienkam v odvolacom konaní patrí v rámci zavedenej zásady koncentrácie konania aj to, že odvolateľ je povinný v podanom odvolaní a v určitom obmedzenom čase - odvolacej lehote, uviesť údaje o tom, z akého dôvodu uvedeného v § 365 ods. 1 CSP rozhodnutie súdu prvej inštancie napáda. Dôvody, na základe ktorých sa rozhodnutie odvolaním napáda, môže odvolateľ meniť, modifikovať a dopĺňať, toto právo však môže využiť len do uplynutia lehoty na odvolanie. Uplynutím lehoty na odvolanie možnosť odvolateľa dopĺňať dôvody odvolania zaniká. Odvolací súd je rozsahom a dôvodmi odvolania viazaný (§ 379 a § 380 CSP), čím sa obmedzuje preskúmvacia právomoc odvolacieho súdu maximálne na rozsah a dôvody vymedzené v odvolaní s výnimkou podľa § 379 a § 380 ods. 2 CSP. Odvolací súd je viazaný dôvodmi uvedenými v odvolaní, ktoré boli uvedené v odvolacej lehote (§ 362 a § 365 CSP), a ktorých existencia sa v konaní súčasne aj preukázala.

13.2. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze z 15. augusta 2018 sp. zn. IV. ÚS 291/2018 uviedol, že „odvolací súd sa musí vysporiadať s argumentačnými líniami uvedenými v rozpracovaní odvolania, ktoré nadväzujú na už uvedené argumenty v samotnom odvolaní. Také argumentačné línie, ktoré nemožno podriaďiť pod žiadny z argumentov uvedených v samotnom odvolaní, možno považovať už za neprípustné rozšírenie, resp. doplnenie dôvodov odvolania (§ 205 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku)".

13.3. Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia uviedol „po vrátení odvolaciemu súdu podali žalobcovia 2/ až 4/ už v zastúpení novým právnym zástupcom rozsiahle vyjadrenie kopírujúce ich dovolanie. Na toto vyjadrenie (a priložené nové listiny) odvolací súd neprihliadal, pretože dôvody odvolania boli daná včas podaným odvolaním JUDr. J. spreď cca deviatich rokov a v súčasnosti už nie je možné ich meniť ani dopĺňať" (bod 18. odôvodnenia napadnutého rozsudku).

13.4. Po preskúmaní a analýze obsahu odvolacích dôvodov ako aj následného doplnenia odvolania dospel dovolací súd k záveru, že postup odvolacieho súdu, ktorý sa podaním doručeným po uplynutí zákonnej odvolacej lehoty už nezaoberal, bol správny. Aj keď žalobcovia formálne podradili svoju neskoršiu, rozšírenú argumentáciu pod už uplatnené odvolacie dôvody a nedošlo tak k zmene ich zákonnej kvalifikácie, z obsahového hľadiska nešlo o jednoduché spresnenie alebo rozvinutie pôvodnej argumentácie, ale o uplatnenie nových, dovtedy neuplatnených tvrdení a právnych námietok. Tieto predstavovali neprípustné rozšírenie odvolacích dôvodov po uplynutí zákonnej lehoty.

13.5. V podanom odvolaní v rámci odvolacieho dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci

žalobcovia namietali primárne právny záver súdu prvej inštancie, že právny predchodca žalobcov nebol oprávnenou osobou podľa § 14 zákona č. 293/1992 Zb., pričom podľa záverov súdu z vykonaného dokazovania nevyplyvalo, že vôľa dedičov pri uzatváraní dohody o vyporiadaní dedičstva nebola urobená slobodne, v dohode sa necítuje právny predpis o nedeliteľnosti poľnohospodárskej pôdy a výlučnou pohnútkou bol záujem právneho predchodcu žalobcov získať do vlastníctva pozemky, na ktorých mal postavený rodinný dom. Odvolatelia v odvolaní vytykali súdu prvej inštancie, že neskúmal ďalšie okolnosti vedúce k uzavretiu dedičskej dohody, že štátne notárstvo predpis o nedeliteľnosti pôdy uplatňovalo bez toho, že by bol uvádzaný v príslušných zápisniciach tak, tomu bolo aj v danom prípade, pričom zmienka o jeho aplikácii sa nemohla vzhľadom na spoločenské potreby objaviť. Súhlas právneho predchodcu žalobcov s dedičskou dohodou vychádzal aj zo skutočnosti, že H. E. na poľnohospodárskej pôde aj pracoval a bol perzekvovaný a kriminalizovaný a vzhľadom na vtedajšie pomery preto súhlasil, aby sa výlučnou vlastníčkou stala jeho sestra.

13.6. V doplnení právnej argumentácie vo „Vyjadrení žalobcov k záverom Dovolacieho súdu a ku doterajšiemu priebehu konania" z 10. októbra 2022 na rozdiel od pôvodného obsahu odvolania už namietali odlišné právne i skutkové okolnosti, a to neprihliadnutie na ust. § 40 Notárskeho poriadku, nesprávnu aplikáciu právneho predpisu, ktorým súd odôvodnil nedostatok aktívnej vecnej legitímácie z dôvodu neúčinnosti použitého právneho predpisu, nesprávnu aplikáciu OZ a Notárskeho poriadku týkajúcu sa toho, že dedičia mali uzatvoriť štandardnú dedičskú dohodu, pričom štátny notár musel aplikovať § 40 Notárskeho poriadku o zákaze drobenia pôdy, teda dedičská dohoda bola ovplyvnená štátnym zákazom drobenia pôdy, čo predstavuje novú argumentáciu. Argumenty týkajúce sa tlaku na H. E. vedúceho k nútenému vstupu do družstva, výhrady štátnych orgánov na jeho hospodárenie a nesprávne vyhodnotenie existujúcej judikatúry boli uvedené aj v pôvodnom odvolaní, s ktorými sa odvolací súd vysporiadal.

13.7. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd konštatuje, že postup odvolacieho súdu, ktorý sa nezaoberal v podstatnom doplnením novej právnej argumentácie žalobcov, bol procesne správny.

14. Žalobcovia namietali procesný postup odvolacieho súdu aj v tom, že nezhojil pochybenie súdu prvej inštancie spočívajúce v tom, že žalobcom 2/ a 3/ nedoručil vyjadrenie žalovaného 4/ k odvolaniu a neumožnil im sa k nemu vyjadriť.

14.1. V tejto súvislosti odvolací súd uviedol „Na dovolanie žalobcov 2/ až 4/ Najvyšší súd SR uznesením sp. zn. 7Cdo/216/2019 zo dňa 21. 04. 2022 predmetný rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V zrušujúcom uznesení poukázal na to, že i keď zo súdneho spisu vyplýva, že súdu prvej inštancie bolo dňa 11. 12. 2012 doručené plnomocenstvo udelené advokátovi JUDr. Malému na zastupovanie žalobkyní 1/ a 4/, súd prvej inštancie konal s JUDr. Malým ako s právnym zástupcom všetkých žalobcov (teda aj žalobcov 2/ a 3/), ako právneho zástupcu všetkých žalobcov ho označil aj v napadnutom rozsudku, ktorý taktiež doručil len jemu. Najvyšší súd SR ďalej uviedol, že z obsahu odvolania, ktoré podal JUDr. Malý, vyplýva, že ho podal v mene všetkých žalobcov. Odvolaciemu súdu vytkol, že bolo jeho povinnosťou vyzvať JUDr. Malého na doloženie plnomocenstva na zastupovanie žalobcov 2/ a 3/. Dovolací súd uviedol, že hoci bol rozsudok súdu prvej inštancie žalobcom 2/ a 3/ riadne doručený až po podaní odvolania, postup súdu prvej inštancie, ktorý konal s JUDr. Malým ako s právnym zástupcom aj žalobcov 2/ a 3/, bol schopný vyvolať u týchto žalobcov pocit, že odvolanie riadne podali prostredníctvom JUDr. Malého, keď z ich vyjadrení vyplýva, že tohto na svoje zastupovanie v konaní splnomocnili, resp. že konali v súčinnosti s ním. Súd prvej inštancie mal po vrátení spisu odvolacím súdom poučiť týchto žalobcov o potrebe opätovného podania odvolania, alebo ich vyzvať na doplnenie plnomocenstva" (bod 14. odôvodnenia odvolacieho súdu). „Odvolací súd na vysvetlenie uvádza, že v pôvodnom odvolacom konaní zistil, že súd prvej inštancie doručil napadnutý rozsudok (v ktorom uviedol, že žalobcovia 1/ až 4/ sú zastúpení advokátom JUDr. Malým) za stranu žalobcov 1/ až 4/ len advokátovi JUDr. Malému, hoci sa v spise nenachádza plná moc, udelená žalobcami 2/ a 3/ tomuto advokátovi. Odvolací súd preto pôvodne vrátil spis bez rozhodnutia súdu prvej inštancie a uložil mu povinnosť doručiť rozsudok žalobcom 2/ a 3/, ktorý neboli v konaní zastúpení JUDr. Malým. Súd prvej inštancie im rozsudok doručil a žalobcovia 2/ a 3/ odvolanie nepodali, a preto odvolací súd prejednal (vzhľadom na závery o samostatnom spoločensťve žalobcov uvedené v jeho pôvodnom rozsudku následne zrušeným dovolacím súdom) odvolanie žalobkyne 4/ a právnych nástupcov žalobkyne 1/, ktorými sú žalobcovia 2/ až 4/. Z odvolania podaného a podpísaného JUDr.

Malým (ktorý následne po podaní odvolania zomrel) vyplýva, že ho podal za žalobkyňu 1/ a 4/, a že v závere uvádza ako odvolateľov všetkých žalobcov, teda 1/ až 4/." (bod 15. odôvodnenia odvolacieho súdu). „Vzhľadom na právny názor dovolacieho súdu vyjadrený v zrušujúcom uznesení (že JUDr. Malý podal odvolanie v mene všetkých žalobcov), vyzval odvolací súd žalobcov 2/ a 3/, aby mu predložili plnomocenstvo, ktorým splnomocnili JUDr. Malého na ich zastupovanie v konaní. Žalobcovia 2/ a 3/ takéto plnomocenstvo nepredložili (advokáta JUDr. Malého odvolací súd vyzvať nemohol, pretože zomrel). Odvolaciemu súdu však predložili čestné vyhlásenia o tom, že boli v konaní zastúpení JUDr. Malým. Odvolací súd vychádzajúc z právneho názoru dovolacieho súdu a v legitímnej snahe neporušiť procesné práva žalobcov 2/ a 3/ (ako aj vzhľadom na to, že JUDr. Malý počas odvolacieho konania zomrel, a preto nebolo možné ho vyzvať na predloženie plnomocenstva) akceptoval ich vyššie uvedené čestné vyhlásenia a ich odvolanie prejednal. Čestné vyhlásenia žalobcov 2/ a 3/ vyhodnotil za dôveryhodné a s pravdepodobnosťou takmer hraničiacou s istotou za pravdivé. Dospel totiž k záveru, že zo súdneho spisu skutočne vyplýva, že JUDr. Malý konal (vykonával úkony) pred súdom prvej inštancie ako právny zástupca všetkých žalobcov a súd prvej inštancie taktiež konal s JUDr. Malým ako s právnym zástupcom všetkých žalobcov. Uvedené je zrejmé z jeho procesného postupu, na ktorý upozornil aj dovolací súd. Z týchto dôvodov prejednal odvolanie žalobcov 2/, 3/ a 4/." (bod 16. odôvodnenia odvolacieho súdu).

14.2. Podľa § 49 ods. 1 OSP (účinného v čase doručovania vyjadrenia žalovaného 4/) ak má účastník zástupcu s plnomocenstvom pre celé konanie, doručuje sa písomnosť len tomuto zástupcovi.

14.3. Pre civilné sporové konanie je charakteristický princíp priamosti. Jeho podstata spočíva v tom, že súd, jednotlivé strany/účastníci a iné procesné subjekty konajú v spore osobne alebo sprostredkované. Inštitút zastúpenia predstavuje výnimku z tohto pravidla, keď umožňuje (a niekedy aj ex lege ukladá), aby bola sporová strana v konaní zastúpená inou osobou, ktorá koná v jej mene. Prostredníctvom doručovania ako procesného úkonu súdu sa zabezpečuje komunikácia medzi stranami a inými subjektami konania na jednej strane a súdom na druhej strane. Okamih doručenia je preto významný pre vznik procesných práv a povinností. Existencia zastúpenia má zásadný dopad na výkon konkrétnych procesných práv a povinností. Pri doručovaní súd nemôže zástupcu so splnomocnením pre celé konanie opomenúť, inak by zaťažil konanie procesnou vadou spočívajúcou v znemožnení uskutočňovať procesné práva strany.

14.4. Zo spisového materiálu vyplýva, že odvolací súd zaslal vyjadrenie žalovaného 4/ k odvolaniu na vedomie JUDr. Jozefovi Malému s tým, že mu poskytol možnosť sa k nemu vyjadriť. Z doručenky (č. I. 497) je zrejmé, že predmetné vyjadrenie bolo adresátovi doručené dňa 3. apríla 2014. Žalobcovia sa k tomuto vyjadreniu nevyjadrili. Vzhľadom na to, že odvolací súd konal so žalobcami 2/ a 3/ ako s odvolateľmi (z dôvodov uvedených v bode 15. a 16. odôvodnenia), pričom v čase doručenia vyjadrenia žalovaného bol JUDr. Jozef Malý splnomocneným zástupcom všetkých žalobcov, postup odvolacieho súdu bol v súlade s § 49 ods. 1 OSP, keď doručil písomnosť ich advokátovi. JUDr. Jozef Malý na základe riadne doručeného vyjadrenia žalovaného 4/ mal možnosť sa v mene žalobcov k nemu vyjadriť. Námitka dovolateľov o nedoručení je preto v rozpore so zistením, že vyjadrenie bolo riadne doručené právnenému zástupcovi všetkých žalobcov, teda aj žalobcom 2/ a 3/. Procesný postup odvolacieho súdu tak bol v súlade s príslušným procesným predpisom. Dovolacia námitka o porušení kontradiktórnosti a rovnosti strán sporu preto nie je opodstatnená.

15. Dovolatelia uplatnili námietku spočívajúcu v nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozhodnutia.

15.1. Podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v

odôvodnení koherentný, t.j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

15.2. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry EŠLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

15.3. V zmysle vyššie uvedeného rovnako tak v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

15.4. Z ustanovenia § 387 ods. 3 CSP vyplýva, že odvolací súd sa v odôvodnení rozhodnutia musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi v odôvodnení rozhodnutia nevysporiadal súd prvej inštancie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

15.5. Podľa § 393 ods. 2 CSP, v odôvodnení rozhodnutia odvolací súd uvedie stručný obsah napadnutého rozhodnutia, podstatné zhrnutie skutkových tvrdení a právnych argumentov strán v odvolacom konaní, prípadne ďalších subjektov, ktoré dôkazy v odvolacom konaní vykonal a ako ich vyhodnotil, zistený skutkový stav a právne posúdenie veci, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax; ustanovenia § 387 ods. 2 a 3 tým nie sú dotknuté. Odôvodnenie rozhodnutia senátu obsahuje aj pomer hlasov, akým bolo rozhodnutie prijaté.

15.6. Najvyšší súd v tejto súvislosti upriamuje pozornosť na umožnenie odvolaciemu súdu procesným právom, aby takýto súd, pokiaľ sa v celom rozsahu stotožní s odôvodnením odvolaním napadnutého rozhodnutia, sa v odôvodnení len obmedzil na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplnil na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP). V týchto prípadoch potom stačí, ak odvolací súd v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci, keď spätosť potvrdzovaného a potvrdzujúceho rozsudku vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu a rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie; ak sa však odvolací súd rozhodne ísť touto cestou, vedome tým preberá zodpovednosť i za kvalitu argumentácie súdu prvej inštancie (t. j. či v prípadnom dovolacom konaní obstoja ako ním potvrdené rozhodnutie, tak i ním samým doplnené dôvody). Dopĺňanie ďalších dôvodov na podporu argumentácie prvoinštančného súdu (zo strany súdu odvolacieho) v tomto prípade nie je pravidlom (ale výnimkou) a môže sa stať, že toto ani nebude reálne možné, ak súd prvej inštancie sa v rámci odôvodňovania svojho rozhodnutia, neskôr podrobovaného prieskumu v odvolacom konaní sám objektívne uspokojivým spôsobom vyporiada so všetkými relevantnými argumentmi všetkých sporových strán a ani odvolanie neprinesie nič iné, než polemiku s takýmito jeho úvahami. O takýto prípad išlo aj v danej veci. Dovaním napádaný rozsudok totiž v rozsahu posudzovaného predmetu konania (vyrovnania dedičských podielov) uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská strán sporu k prerokovanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania i rozhodujúce skutočnosti, na základe ktorých vyvodil svoje právne závery vysvetlené v odôvodnení. Je nepochybné, že nosné dôvody, ktoré viedli prvoinštančný súd k zamietnutiu žaloby a odvolací súd k potvrdeniu prvoinštančného rozsudku spočívali v zistení, že žalobcovia nepreukázali právny základ žaloby, teda, že ich právny predchodca H. E. je osobou oprávnenou podľa § 14 ods. 1 zák. č. 293/1992 Zb., keďže nepreukázali, že k nadobudnutiu poľnohospodárskych pozemkov poručiteľky H. E. dedičkou H. Q. (právnou predchodkyňou

žalovaných) došlo len preto, že išlo o pozemky v užívaní socialistickej organizácie podľa osobitných predpisov, a že k zníženiu podielu H. E. došlo výlučne z tohto dôvodu. Odvolací súd považoval závery prvoinštančného súdu za správne, súladné s doterajšou judikatúrou. K námietke žalobcov o nesprávnej aplikácii rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/93/94 súdom prvej inštancie, odvolací súd konštatoval, že nižší súd si správne osvojil záver, že nárok na vyrovnanie dedičských podielov podľa § 13 zák. č. 293/1992 Zb. môžu uplatniť aj takí dedičia, ktorí v pôvodnom konaní uzavreli dohodu o vyporiadaní dedičstva. Odvolací súd ďalej uviedol, že vychádzajúc zo záverov už uvedeného rozhodnutia najvyššieho súdu v posudzovanej veci nenastala situácia, že by bola preukázaná skutočnosť, že vôľa účastníkov smerujúca k dohode bola formovaná výlučne pod vplyvom poučenia štátneho notárstva o nedrobiteľnosti poľnohospodárskej pôdy. Podľa odvolacieho súdu prvoinštančný súd správne z dedičského spisu zistil, že (zo zápisníc alebo z rozhodnutia) nevyplýva poučenie resp. usmernenie štátneho notárstva s potenciálom ovplyvniť rozhodovanie dedičov o obsahu dohody a zároveň žalobcovia ničím nepreukázali, že dohodu neuzavreli slobodne, vážne v súlade s vlastnou vôľou. Odvolací súd nepovažoval za postačujúce poukaz žalobcov na vtedajší režim, bez predloženia akýchkoľvek dôkazov. Zároveň nebolo preukázané ani tvrdenie „notári mali podľa ich usmernenia na dedičov nejakým spôsobom pôsobiť“. Odvolací súd sa zaoberal aj tvrdením o údajnej vedomosti dedičov o zákone č. 139/1947 Zb., ktoré vyhodnotil ako účelové z dôvodu, že tento zákon platil do 31. 03. 1964 a v čase uzavretia dedičskej dohody neplatil. Ako ničím nepodložené vyhodnotil tvrdenie žalobcov, že boli vzhľadom na platné zákony a spoločenský poriadok prinútení uzavrieť dedičskú dohodu, ako aj ďalšie teoretické úvahy o „bývalom režime“, ktoré bez konkrétnych dôkazov nie sú spôsobilé ovplyvniť záver o neunesení dôkazného bremena. Pokiaľ ide o pohnútku H. E. pri uzatváraní dedičskej dohody, takéto úvahy nepovažoval odvolací súd za dôležité, i keď záver súdu prvej inštancie sa javí ako logický a presvedčivý a v tejto súvislosti vyzdvihol už uvedený záver, že rozhodujúcou bola skutočnosť, že žalobcovia ničím nepreukázali, že právna predchodkyňa žalovaných H. Q. nadobudla pozemky len z dôvodu, že išlo o pozemky v užívaní socialistickej organizácie podľa osobitného predpisu a že práve z tohto dôvodu došlo k zníženiu dedičského podielu ich právneho predchodcu H. E. a preto sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie o tom, že právny predchodca žalobcov nie je osobou oprávnenou podľa § 14 ods. 1 zák. č. 293/1992 Zb. Odvolací súd sa dostatočným spôsobom vysporiadal aj s námietkami žalobcov uvedenými v odvolaní, pričom v tejto súvislosti dovolatelia akcentovali, že sa odvolací súd nezaoberal podstatným a opakovaným tvrdením žalobcov, že H. E. bol silným odporcom vtedajšieho režimu a táto skutočnosť mala vplyv na uzavretie dedičskej dohody. Pokiaľ odvolací súd v tejto súvislosti argumentoval, že tieto skutočnosti neboli v konaní preukázané, išlo o ničím nepodložené tvrdenia žalobcov, odvolací súd poskytol primeranú odpoveď. Pokiaľ v odvolaní žalobcovia poukazovali na nečlenstvo H. Q. v JRD, ktorá nadobudla všetky pozemky v užívaní JRD, aj keď na pozemkoch vzhľadom na svoje telesné postihnutie nemohla pracovať, k tomuto sa odvolací súd explicitne síce nevyjadril, avšak možno pod uvedené subsumovať záver súdu, že v konaní nebolo preukázané, že dedičskú dohodu dedičia neuzavreli slobodne, vážne a na základe svojho rozhodnutia a vôle. Odvolací súd považoval úvahy súdu prvej inštancie týkajúce sa pohnútky právneho predchodcu žalobcov za nadbytočné a nepodstatné. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že odvolací súd sa akceptovateľným spôsobom zaoberal a aj vysporiadal so všetkými podstatnými odvolacími námietkami žalobcov, pričom závery, ku ktorým dospel, podrobne, jasne a zrozumiteľne vysvetlil.

15.7. Dovolatelia preto nedôvodne argumentovali, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné resp. nedostatočne odôvodnené; pričom za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sporovej strany, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom.

16. Ak dovolatelia považovali za procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP nesprávny právny záver súdov nižších inštancií (nesúlad právnych záverov s vykonaným dokazovaním, skutkovými a právnymi zisteniami, nesprávne interpretovanie právnej normy), dovolací súd zdôrazňuje, že už podľa predchádzajúcej úpravy občianskeho súdneho konania dospel najvyšší súd k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa strane sporu neznemožňuje právnym posúdením (pozri R 54/2012, rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/62/2010, 2Cdo/97/2010, 3Cdo/53/2011, 4Cdo/68/2011, 5Cdo/44/2011, 6Cdo/41/2011, 7Cdo/26/2010 a 8ECdo/170/2014). Podľa dovolacieho súdu nie je po 01. júli 2016 žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho

posúdenia veci (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť strany civilného sporového konania uskutočňovať jej patriace procesné oprávnenia. Na tom, že nesprávne právne posúdenie veci nezakladá žalobkyňou tvrdenú vadu zmätočnosti (§ 420 CSP), zotrval aj judikát R 24/2017 a tiež viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (viď. sp. zn. 1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP

17. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

18. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (ods. 2).

19. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľmi napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP (podobne ako predchádzajúca právna úprava, pozn.) dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

20. O tom, či je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP, rozhoduje dovolací súd výlučne na základe dôvodov uvedených dovolateľom (porovnaj § 432 CSP). Pokiaľ dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 CSP, má viazanosť odvolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania v tomto prípade závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

21. V prípade dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení veci je dovolateľ povinný dovolací dôvod vymedziť nesprávnym právnym posúdením takej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a zároveň pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu alebo ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (písm. a) až c) § 421 ods. 1 CSP). Dovolateľ je teda povinný v dovolaní jednoznačne uviesť, v čom vidí prípustnosť dovolania, t. j. ktorý z predpokladov uvedených v § 421 ods. 1 CSP zakladá jeho prípustnosť. Ak v dovolaní absentuje uvedené vymedzenie, súd nevyvíja procesnú iniciatívu smerujúcu k doplneniu dovolania.

22. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnú (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnú (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnú otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom). Rovnako tak sama polemika s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika prístupu odvolacieho súdu k právnemu posudzovaniu veci významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 a § 432 CSP.

23. Záver o tom, či dovolateľmi tvrdená právna otázka predstavuje právnu otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej, ktorá je významná pre posúdenie prípustnosti dovolania, nie je rozhodujúci subjektívny názor strany sporu, že daná právna otázka môže byť pre ňu rozhodujúca, ale výlučne záver dovolacieho súdu (rovnako ako to platí aj pre ostatné podmienky prípustnosti dovolania), pričom dovolací súd tento záver konštatuje pri zohľadnení skutkového stavu ustáleného súdmi nižšej inštalácie a „nosných“ dôvodov uvedených v rozhodnutí odvolacieho súdu (t. j. dôvodov, pre ktoré odvolací súd rozhodol tak, ako rozhodol) v nadväznosti na dovolateľmi predloženú právnu argumentáciu. To znamená, že dovolací súd nemôže riešiť hypotetické otázky, ktoré nemajú, resp. v ďalšom konaní nemôžu mať vplyv na meritórne rozhodnutie, a ani otázky, ktoré vôbec nesúvisia s rozhodovaným sporom napr. 3Obdo/28/2018). Sama polemika dovolateľov s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu niektorého problému, významovo nezodpovedajú kritériu vymedzenia dovolacieho dôvodu v zmysle § 432 CSP.

24. Dovolatelia pri formulovaní dovolacieho dôvodu najskôr stanovili všeobecnú, generálnu právnu otázku, z ktorej následne odvodili štyri konkrétnejšie podotázky (bod 3.2.).

24.1. V poradí prvú podotázku vymedzili „Výplýva z právnej úpravy, že Štátne notárstvo muselo na dedičov autoritatívne pôsobiť, aby svoje pozemky usporiadali v súlade so zákazom drobenia pôdy (a teda, aby boli pozemky v čo najväčšom celku priradené jednému z dedičov, čím by automaticky došlo k ukráteniu na dedičskom podiele ostatných dedičov)?“ V tomto smere atakujú podľa ich mienky nesprávny záver odvolacieho súdu, že z rozhodnutia štátneho notárstva nevyplýva, že štátne notárstvo autoritatívne zasahovalo do vyporiadania dedičstva po poručiteľke a viedlo dedičov k dohode o vyporiadaní dedičstva, ktorá vyhovovala v prvom rade štátu. Argumentovali poukazom na ust. § 17 a nasl. zákona o zamedzení drobenia pôdy. V čase vyporiadania dedičských podielov bol zákon neúčinný a preto sa nemohol aplikovať, avšak ustanovenia zákona o zamedzení drobenia pôdy sa podľa názoru dovolateľov premietli do činnosti štátnych notárov, vychádzajúc z ust. § 40 Notárskeho poriadku. Notári v dedičskom konaní museli prihliadať na záujem štátu a dbať na to, aby sa pôda v JRD nedelila. Konajúce súdy pri svojom právnom posúdení vôbec nezohľadnili ust. § 40 Notárskeho poriadku.

24.2. Dovolatelia ako druhú podotázku formulovali: „Má absencia poučenia štátneho notára a/alebo odkazu na zákon, z ktorého by bolo zrejmé, že dedené pozemky sa nesmeli drobiť, a že museli pripadnúť jednému z dedičov v Rozhodnutí ŠN zásadný vplyv na kvalifikáciu uzatvorenej dedičskej dohody ako štandardnej dedičskej dohody uzatvorenej bez vplyvu štátneho notárstva na jej uzatvorenie?“ Žalobcovia považujú za nesprávne závery oboch konajúcich súdov, že v rozhodnutí štátneho notárstva sa nenachádza žiadne poučenie štátneho notárstva ani odkaz na zákon, z ktorého by bolo zrejmé, že dedené pozemky sa nesmeli drobiť a že museli pripadnúť jednému z dedičov. Poukazovali na usmernenia zo zápisnice, z ktorého vyplýva, že štátni notári sa často dopúšťali procesných chýb a ich rozhodnutia nemali všetky požadované náležitosti. Vytýkali súdov, že sa nezaoberali nátlakom zo strany štátneho notárstva ohľadom ideálneho spôsobu vyporiadania dedičstva.

24.3. Ako ďalšiu podotázku žalobcovia formulovali: „Následne, vyplýva z právnej úpravy, že rozhodnutie štátneho notárstva je štandardnou dedičskou dohodou?“ Dovolatelia poukazovali, že okrem všeobecných ustanovení § 482 ods. 1 OZ a § 39 ods. 2 Notárskeho poriadku bolo potrebné prihliadať aj na ust. § 40 Notárskeho poriadku, čo potom neznamená, že rozhodnutie štátneho notárstva je štandardnou dedičskou dohodou. Podľa žalobcov špeciálny predmet dedičstva spôsoboval, že do vyporiadania vstupoval štátny notár, ktorý dohodu usmerňoval podľa potrieb JRD.

24.4. Nakoniec žalobcovia formulovali podotázku: „Sú dovolatelia aktívne vecne legitimovaní na podanie žaloby podľa Zákona o úprave vlastníctva?“ Podľa dovolateľov aktívnu legitimáciu je potrebné vyvodzovať z viacerých právnych predpisov. Dovolatelia poukázali na ust. § 13 a 14 zákona o úprave vlastníctva. Poukázali na skutočnosť, že o vyrovnanie dedičských podielov na štátnom notárstve sa pokúsil jeden zo žalobcov v roku 1991 listom z 25. 09. 1991, ktorý sa považuje za návrh na vyrovnanie dedičských podielov podľa § 17 zákona o úprave vlastníctva, pričom k vyrovnaniu podielov nedošlo. Následne sa žalobcovia neúspešne pokúsili ešte pred podaním žaloby o uzavretie Dohody o vyrovnanie dedičských podielov. Návrh pôvodných žalobcov na vyrovnanie dedičských podielov bol pôvodne podaný podľa zákona č. 330/1991 Zb. a nie podľa § 13 zákona o úprave vlastníctva, pretože tento v čase podania návrhu ani nebol účinný. Z ust. § 40 zákona č. 330/1991 Zb. jednoznačne vyplýva, že

návrh vysporiada príslušné štátne notárstvo v prípade, ak sa dedičia a ich právni nástupcovia nedohodnú inak. Keďže k dohode nedošlo, pôvodní žalobcovia sa mohli domáhať vyrovnania dedičských podielov súdnou cestou. Ak konajúce súdy popreli aktívnu vecnú legitímáciu žalobcov len preto, že dôvod na ukrátení dedičských podielov na pozemkoch JRD nebol explicitne uvedený v rozhodnutí štátneho notárstva, potom je takýto záver nesprávny. Konajúce súdy pristupovali k výkladu § 13 reštriktívne a nezohľadňovali ďalšiu právnu úpravu, ktorá upravovala špeciálne povinnosti notára pri vysporiadaní pozemkov v JRD.

25. Nosné dôvody napadnutého rozhodnutia spočívajú na závere, že žalobcovia nepreukázali právny základ žaloby, teda, že ich právny predchodca H. E. je osobou oprávnenou podľa § 14 ods. 1 zák. č. 293/1992 Zb., keďže nepreukázali, že k nadobudnutiu poľnohospodárskych pozemkov poručiťky H. E. dedičkou H. Q. (právnou predchodkyňou žalovaných) došlo len preto, že išlo o pozemky v užívaní socialistickej organizácie podľa osobitných predpisov a že k zníženiu podielu H. E. došlo výlučne z tohto dôvodu. Zároveň vychádzal zo skutočnosti, že dôkazné bremeno na preukázanie tvrdenej skutočnosti, že jeden dedič nadobudol pozemky podľa dedičskej dohody len z dôvodu, že išlo o pozemky v užívaní socialistickej organizácie podľa osobitných predpisov a že práve preto došlo k zníženiu dedičských podielov iného dediča, zaťažuje žalobcov. Odvolací súd vychádzal zo skutkového zistenia, že nebola preukázaná skutočnosť, že vôľa účastníkov dohody bola formovaná výlučne pod vplyvom poučenia štátneho notárstva o nedrobiteľnosti poľnohospodárskej pôdy.

26. Dovolatelia naprieč dovolaním rekapitulujú zistený skutkový stav súdmi nižších inštancií s tým, že formulujú vlastné skutkové zistenia a hodnotia (ne)správnosť vyhodnocovania dôkazov súdmi nižších inštancií. Dovolací súd však nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie - porov. ustanovenie § 442 CSP, v zmysle ktorého dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Len samotné spochybňovanie správnosti skutkových zistení a vyhodnotenia dôkazov súdom, ako i sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci významovo nezodpovedajú predpokladom prípustnosti dovolania, ktoré sú definované v § 432 CSP v spojení s § 421 ods. 1 CSP. Dovolanie podané pre nesprávne právne posúdenie nemožno založiť na spochybňovaní skutkových záverov súdov nižších inštancií na základe tvrdeného nesprávneho vyhodnotenia dôkazov, čo pritom v posudzovanom prípade tvorilo jadro podaného dovolania.

27. Súd prvej inštancie sa nezaoberal aplikáciou § 40 Notárskeho poriadku ani jej možným vplyvom na uzavretú dedičskú dohodu, ktorú súdy považovali za štandardnú dedičskú dohodu. Rovnako pri posudzovaní vecnej aktívnej legitímácie neaplikoval § 40 zákona č. 330/1991 Zb. Z obsahu odvolania žalobcov proti rozsudku súdu prvej inštancie (č. l. 306 až 309 súdneho spisu) vyplýva, že žalobcovia v odvolacom konaní otázku novej aplikácie § 40 Notárskeho poriadku ani § 40 zákona č. 330/1991 Zb. nenastolili a ani ju nepoužili ako argument. Odvolací súd sa preto touto otázkou nezaoberal. Až v podaní označenom ako „Vyjadrenie žalobcov k záverom dovolacieho súdu a ku doterajšiemu priebehu konania“ zo dňa 10. októbra 2022 (ktoré vo svojom podstatnom obsahu zodpovedá dovolaniu) žalobcovia takúto argumentáciu uviedli, avšak odvolací súd na ňu neprihliadol. Tento procesný postup dovolací súd považoval za správny (body 10. až 13. odôvodnenia).

27.1. Dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia je pre prípustnosť dovolania relevantný len vtedy, ak vec nesprávne právne posúdil odvolací súd alebo ak v odvolaní namietané nesprávne právne posúdenie veci súdom prvej inštancie odvolací súd svojím procesným postupom nenapravil. Ak samotná strana sporu - žalobcovia - nevyužili svoje právo namietat konkrétnu nesprávnosť v rámci podaného odvolania, nemôže ju potom s úspechom namietat v rámci dovolacieho prieskumu (princíp subsidiarity).

27.2. Z princípu racionálneho, efektívneho a inštančného súdneho konania o dovolaní vyplýva, že dovolateľ musí uplatniť celú argumentáciu, ktorú považuje za významnú, rovnako ako všetky dovolacie

návrhy už v odvolacom konaní. Úlohou dovolacieho súdu je potom posúdiť, či tieto argumenty a návrhy odvolací súd riadne preskúmal a či k nim zaujal správny právny záver. Povedané inými slovami, nedávalo by žiaden rozumný zmysel, aby podstatné argumenty a návrhy, ktoré mohol (a mal) dovolateľ uplatniť už v predchádzajúcom odvolacom konaní, predkladal až dovolaciemu súdu. Takto by totiž nastala celkom absurdná situácia, kedy by dovolací súd preskúmaval rozsudok odvolacieho súdu (teda jeho zákonnú správnosť a spravodlivosť), hoci by však tento odvolací súd nemal žiaden dôvod, pre ktorý by sa mohol (a mal) zaoberať určitou argumentáciou, ktorá mu nebola známa (zrejme), pretože ju dovolateľ nepoužil a „vyčkal“ by s ňou až na konanie pred dovolacím súdom. Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok nemôže predstavovať nástroj na obchádzanie (hoci aj neúmyselné) povinnosti vyčerpania riadnych procesných prostriedkov na ochranu subjektívnych práv dovolateľa, a to nielen formálne, ale aj materiálne, teda obsahovo vecne (argumentačne), čo znamená, že dovolateľ môže v mimoriadnom opravnom prostriedku (úspešne) argumentovať len takými dôvodmi, ktoré namietol už v rámci riadneho opravného prostriedku a ktoré boli meritórne posudzované odvolacím súdom v jeho neprospech.

27.3. V podstate obdobne postupuje vo svojej činnosti aj ústavný súd, z ktorého judikatúry vyplýva, že ak sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, ale nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc a sťažnosť sťažovateľa odmietne (II. ÚS 70/2017).

28. Osobitne žalobcovia položili otázku, či sú aktívne vecne legitimovaní na podanie žaloby podľa zákona o úprave vlastníctva. Tvrdili, že aktívnu legitimáciu treba vyvodzovať z viacerých právnych predpisov, najmä zo zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva a pozemkových úradoch. Jeden zo žalobcov už v roku 1991 podal na štátne notárstvo návrh na vyrovnanie dedičských podielov podľa § 17 tohto zákona, no k dohode nedošlo. Preto sa žalobcovia mohli domáhať vyrovnania podielov súdnou cestou. Ak súdy odmietli ich legitimáciu len preto, že ukrátenie dedičských podielov nebolo výslovne uvedené v rozhodnutí notárstva, išlo o nesprávny a príliš reštriktívny výklad § 13 zákona o úprave vlastníctva.

28.1. Vo vzťahu k vecnej legitimácii sporovej strany (aktívnej na strane žalobcu alebo pasívnej na strane žalovaného), dovolací súd vo všeobecnosti uvádza, že záver o nej súd vydáva až po vykonanom dokazovaní a je základom pre zamietnutie žaloby pri nedostatku aktívnej legitimácie, či pasívnej legitimácie, alebo základom pre vyhovieť žalobe, ak je vecná legitimácia strán sporu daná. Na to, aby sa niekto stal stranou sporu, netreba, aby bol účastníkom hmotnoprávneho vzťahu, o ktorý v konaní ide; stačí, ak podá žalobu (v takom prípade sa stáva žalobcom), alebo aby bola proti nemu podaná žaloba (v takom prípade sa stáva žalovaným). Vecná legitimácia však vyplýva z hmotného práva a má ju ten, kto je podľa hmotného práva nositeľom uplatneného práva alebo povinnosti. Aktívnu vecnou legitimáciou sa rozumie také hmotnoprávne postavenie, z ktorého vyplýva žalobcovi ním uplatňované právo (nárok), respektíve mu vyplýva procesné právo si tento hmotnoprávny nárok uplatňovať a je predpokladom úspešnosti podanej žaloby. Pasívnu legitimáciou sa rozumie hmotnoprávne postavenie, z ktorého žalovanému vyplýva určitá povinnosť a je predpokladom toho, že bude súdom na plnenie povinnosti zaviazaný. Preskúvanie vecnej legitimácie, či už aktívnej existencie tvrdeného práva na strane žalobcu, alebo pasívnej existencie tvrdených povinností na strane žalovaného, je tak imanentnou súčasťou každého súdneho konania (porovnaj rozsudok najvyššieho súdu z 29. júna 2010 sp. zn. 2Cdo/205/2009). Otázku, či žalobca bol v spore aktívne legitimovaný a či ním označený žalovaný bol v spore naozaj pasívne legitimovaný, rieši súd až v samom závere konania, a to aj bez návrhu a aj v prípade, že ju žiadna zo sporových strán nenamieta.

28.2. V danom prípade sa žalobcovia domáhali vyrovnania dedičských podielov. Okresný súd dospel k záveru, že žalobcom nemožno priznať postavenie oprávnenej osoby podľa § 14 ods. 1 zákona č. 293/1992 Zb., pretože im podľa tohto ustanovenia právo nevzniklo. Ak právo nevzniklo, absentuje právny základ uplatneného nároku a žalobcovia nemôžu byť považovaní za nositeľov tvrdeného práva. Neexistencia právneho titulu zároveň znamená, že žalobcovia nemajú ani aktívnu vecnú legitimáciu na podanie žaloby, keďže subjektívne právo, ktoré by mohli uplatniť, im nevzniklo. Z tohto dôvodu súd návrh žalobcov zamietol. Zároveň treba zdôrazniť, že predmetná žaloba bola podaná na súd 15. júna 1993, pričom § 40 zákona č. 330/1991 Zb. bol v tom čase zrušený (od 11. júna 1992 do 25. augusta 1993). Žalobcovia v dovolaní poukazujú na znenie § 40 zákona č. 330/1991 Zb. v pôvodnom znení,

ktoré sa na danú vec nevzťahovalo. Z toho dôvodu bola jeho aplikácia pri posudzovaní vecnej legitímácie neopodstatnená. Vzhľadom na závery súdov, podľa ktorých žalobcom nevzniklo právo a chýba právny základ nároku, je otázka ich aktívnej vecnej legitímácie podľa zákona o úprave vlastníctva s odvolaním na § 40 zákona č. 330/1991 Zb. z vyššie uvedeného dôvodu bez praktického účinku.

29. Dovolací súd odmietne dovolanie, ak a/ bolo podané oneskorene, b/ bolo podané neoprávnenou osobou, c/ smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, d/ nemá náležitosť podľa § 428, e/ neboli splnené podmienky podľa § 429 alebo f/ nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až 435 CSP.

30. Najvyšší súd vzhľadom na vyššie uvedené odmietol dovolanie žalobcov podľa § 447 písm. c) CSP (§ 420 písm. f) CSP), a vo zvyšku podľa § 447 písm. f) CSP (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP).

31. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

32. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.